I. SPRAWOZDANIE

SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ UZUPEŁNIAJĄCEJ

W BOCHNI

za lata 1890 i 1891.

KRAKÓW.
NAKŁADEM SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ w BOCHNI.
CZCIONKAMI DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ W KRAKOWIE
pod zarządem A. Szyjewskiego.
1891.

I. SPRAWOZDANIE

SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ UZUPEŁNIAJĄCEJ

W BOCHNI

za lata 1890 i 1891.

KRAKÓW.

NAKŁADEM SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ w BOCHNI.

CZCIONKAMI DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ W KRAKOWIE

pod zarządem A. Szyjewskiego.

1891.

I. Kronika szkoły.

Miasto Bochnia należy do gmin dbałych o rozwój szkół i gotowych ponosić stosunkowo wielkie ofiary, ażeby zadość uczynić potrzebom oświaty i bronić stanowiska, jakie się starodawnemu miastu górniczemu Bochni, w rzędzie miast polskich należy.

Dlatego też, pomimo stałych swych obowiązków wobec szkół ludowych tutejszych, pomimo wielkich wydatków poniesionych na rzecz gimnazyum rządowego bocheńskiego, które od roku 1888 w zupełne gimnazyum zamienionem zostało, już od dawna, a zwłaszcza od chwili zwinięcia tutejszej szkoły wydziałowej męzkiej, z rokiem szkolnym 1888 reprezentacya gminna tutejsza powzięła zamiar utworzenia w Bochni uzupełniającej szkoły przemysłowej, bez której rozwój przemysłu i rękodzieł jest niemal niemożliwym, ponieważ terminatorzy odbywający naukę u majstrów nie posiadających umiejętnego wykształcenia zawodowego, nie są zdolni dźwigać przemysł rękodzielniczy i usposobić się do ciągłego doskonalenia wyrobów rękodzielniczych i wytrzymania coraz zwiększającej się walki konkurencyjnej.

Według ogłoszonych przez Komisyę krajową przemysłową „Zasad organizacyi szkół przemysłowych uzupełniających, Lwów 1888 1-sze wydanie, 1889 2-gie wydanie“, przyjęto za przykładem zachodnich krajów austryackich, za podstawę nauki w szkołach przemysłowych uzupełniających rysunek, rachunki i korespondencyę kupiecką, a więc niezawodnie najgłówniejsze warunki zawodowego wykształcenia rzemieślniczego.

Dlatego też założyciele szkoły uzupełniającej przemysłowej, uważali i uznali założenie szkoły w mieście Bochni za sprawę niewątpliwie w interesie miasta żywotną, a każdy dla tej szkoły przez rząd, kraj, powiat i gminę poniesiony nakład, za wydatek produkcyjny i konieczny.

Inicyatywę bezpośrednią do otwarcia szkoły w Bochni zawdzięczamy byłemu członkowi Komisyi krajowej przemysłowej, p. adw. drowi Faustynowi Jakubowskiemu z Krakowa, który pismem z dnia 3 czerwca 1889 r. do adw. dra A. L. Serafińskiego wystósowanem, zachęcił gminę m. Bochni do powzięcia stanowczych w tej sprawie uchwał.

Za jego to zachętą, a na wniosek ówczesnego zastępcy burmistrza adw. dra A. L. Serafińskiego, poparty skutecznie przez ówczesnego burmistrza p. Jakóba Michnika i życzliwych tej sprawie obywateli radnych, a zwłaszcza pp. Marka Gattego, dyrektora Kasy oszczędności miasta Bochni p. Franciszka Góry i wielu innych, powzięła Rada miejska w dniu 15 czerwca 1889 r. jednomyślną uchwałę: „aby w mieście Bochni otwartą została uzupełniająca szkoła przemysłowa i aby do kosztów tej szkoły gmina przyczyniała się stale dostarczeniem ubikacyi, opału, światła i obsługi, oraz pokrywaniem $^1/_3$ części kosztów preliminarza rocznego tej szkoły“.

Na podstawie tej to uchwały, po przedłożeniu Komisyi krajowej statutu, wypracowanego na podstawie wzoru normalnego, odpowiadającego zasadom rozporządzeń c. k. Ministerstwa oświaty oraz przepisów Komisyi krajowej przemysłowej i po uzupełnieniu uchwały owej w kierunku wskazanym przez Komisyę krajową, a to w uchwale dodatkowej przez Radę miejską bocheńską w dniu 22 kwietnia 1890 r. powziętą, a przez Wydział Rady powiatowej w dniu 21 maja 1890 do L. 1022 zatwierdzoną — otwartą została uzupełniająca szkoła przemysłowa bocheńska już z dniem 22 kwietnia 1890 jako kurs próbny, który w pierwszym roku istnienia szkoły trwał od dnia 22 kwietnia do 22 czerwca 1890 roku.

Otwarcie tego kursu próbnego tak prędko możliwem zrobiła przeważnie energiczna pomoc i zachęta Wgo prof. dra Jana Frankego, który jako delegat Komisyi krajowej do Bochni osobiście przybył, licznych a ważnych wskazówek udzielił i wkrótce nam, popartym przez posła ziemi bocheńskiej, członka Wydziału krajowego Wgo dra Franciszka Hoszarda, pierwszy zasiłek w sumie 300 złr. z funduszów krajowych wyjednał.

Podnieść zaś należy, że zachętę prof. dra Frankego zrozumieli należycie i skutecznie na miejscu poparli tak burmistrz dr. A. L. Serafiński, jak niemniej radni pp. dr. Józef Trybulec, dyrektor gimnazyum Żułkiewicz i członkowie Wydziału szkolnego pp. Jakób Michnik, Marek Gatty, prof. Machnicki, oraz delegat pp. rękodzielników p. Jędrzej Pawulski, majster ślusarski.

Kierownikiem szkoły zamianowała Komisya krajowa na wniosek Wydziału szkolnego prof. gimn. Henryka Machnickiego, radnego i obywatela m. Bochni, a gdy wszystkie kroki przygotowawcze zostały ukończone, a rezultat kursu próbnego okazał się względnie pomyślnym, gdy się także udało złożyć grono nauczycieli zupełnie do udzielania nauki planem szkolnym przepisanej ukwalifikowanych, od dnia 15 września 1890 do 15 maja 1891 odbył się już zupełnie prawidłowo pierwszy rok szkolny bocheńskiej szkoły przemysłowej uzupełniającej, którego wyniki podajemy w poszczególnych działach tego sprawozdania.

Szkoła jest umieszczona odpowiednio w salach tutejszej miejskiej pięcioklasowej szkoły żeńskiej pospolitej, ma wszystkie najniezbędniejsze sprzęty szkolne i na razie najkonieczniejsze przybory naukowe, sprawione kosztem gminy i funduszów szkolnych, a uorganizowaną jest ściśle podług statutu wzorowego Komisyi krajowej tak co do planu naukowego, jakoteż co do zarządu administracyjnego.

Na utrzymanie szkoły zobowiązała się Rada miejska bocheńska dostarczać bezpłatnie lokal, opał, światło i usługę i do funduszu tej szkoły przyczyniać się rocznym datkiem, na rok 1891 w sumie 392 złr. preliminowanym, Świetna Rada powiatowa udzieliła na rok 1890 i 1891 zasiłek po 100 złr., razem 200 złr., Kasa oszczędności miasta Bochni przeznaczyła jednorazowo na cele szkoły za rok 1890/91 sumę 100 złr. w. a., wreszcie przyszedł w pomoc gminie Wysoki Wydział krajowy, zaasygnowawszy reskryptem z dnia 3 czerwca 1890 r. L. 19.351 na pokrycie kosztów utrzymania tej szkoły w r. 1890 kwotę 300 złr. oraz wyjednawszy na ten sam cel na r. 1890 subwencyę rządową, z funduszów państwowych zaasygnowaną reskryptem JE. p. Ministra wyznań i oświecenia z dnia 12 grudnia 1890 L. 20.142 w sumie 200 złr. w. a. i powtórnie reskryptem z dnia 17 października 1890 L. 44.523 dalszą zaliczkę w sumie 200 złr., oraz kwotę jednorazową 300 złr., dotąd w dyspozycyi Komisyi krajowej będącą na środki naukowe, które mają być dla tej szkoły przez Komisyę krajową zakupione i nadesłane. W końcu udzielił Wys. Wydział krajowy na rok 1891 na koszta utrzymania szkoły subwencyą w sumie 388 złr. z zapewnieniem, iż na ten rok także od Wys. c. k. Rządu subwencya w tej samej kwocie dotąd nie asygnowana, udzieloną będzie. W ten sposób byt materyalny szkoły zdaje się jest utrwalonym; głównym warunkiem zaś prawdziwego rozwoju jej i osiągnięcia rezultatów zamierzonych przy założeniu szkoły,

jest niewątpliwie żądanie ze strony kraju, aby pp. rzemieślnicy miejscowi uznali we własnym dobrze pojętym interesie ważność szkoły i zapisywali do niej młodzież terminującą, posyłali ją regularnie na naukę i w ten sposób poparli usiłowania kraju i czynników miejscowych oraz pracę nauczycieli.

II. Skład Wydziału szkolnego.

Przewodniczący:

1. Dr. Antoni Leonard Serafiński, adwokat i burmistrz bocheński.

Członkowie:

2. Jakób Michnik, kupiec, delegat rady miejskiej.
3. Marek Gatty, aptekarz, wiceburmistrz, delegat rady m.
4. Henryk Machnicki, profesor gimnazyalny, członek rady miejskiej, kierownik szkoły.
5. Jędrzej Pawulski, majster ślusarski, członek rady miejskiej, delegat pp. rękodzielników miejscowych.

Delegaci Wysokiego Wydziału krajowego i c. k. Rządu dotąd jeszcze nie zostali zamianowanymi.

III. Grono nauczycielskie.

Kierownik szkoły:

1. Henryk Machnicki, c. k. profesor gimnazyalny.

Nauczyciele:

2. Michał Szklarz, c. k. prof. gimn. w Bochni, uczył rachunków i stylistyki przemysłowej w I. klasie kursu przemysłowego.
3. Ks. Jan Wnękowicz, katecheta szkół ludowych w Bochni, uczył religii we wszystkich klasach.
4. Wiktor Hostynek, nauczyciel szkół ludowych w Bochni, uczył rachunków na kursie przygotowawczym.
5. Jan Łukowski, nauczyciel szkół ludowych w Bochni, uczył języka polskiego w I. klasie kursu przemysłowego.
6. Michał Kronenberg, nauczyciel szkół ludowych w Bochni, uczył języka polskiego na kursie przygotowawczym.

7. Jan Różański, nauczyciel szkół ludowych w Bochni, uczył rysunków we wszystkich klasach.

W czasie kursu próbnego od 22 kwietnia do 22 czerwca 1890 r. udzielał religii ks. prof. Stanisław Fox, katecheta gimn., a p. Wiktor Hostynek udzielał rachunków w obu oddziałach kursu przygotowawczego.

IV. Zestawienie uczniów ze względu na zawody na obu kursach.

	W roku 1890	W roku 1891
1. Szewców	31	31
2 Stolarzy	16	15
3. Ślusarzy	8	13
4. Krawców	5	4
5. Fryzyerów	4	3
6. Kowali	3	3
7. Masarzy	3	3
8. Kuśnierzy	2	—
9. Zegarmistrzów	2	1
10. Blacharzy	2	2
11. Powroźników	1	1
12. Malarzy	1	—
13. Siodlarzy	1	1
14. Kupców	1	1
15. Rzeźbiarzy-tokarzy	1	1
16. Złotników	1	1
17. Rusznikarzy	—	1
Razem	82	84

V. Zestawienie uczniów ze względu na wyznanie.

	W roku 1890	W roku 1891
Katolików	75	78
Żydów	7	6
Razem	82	84

VI. Zestawienie uczniów ze względu na wiek.

	W roku 1890	W roku 1891
Niżej 18 lat mających	57	43
Nad 18 lat	25	41
Razem .	82	84

VII. Zestawienie uczniów ze względu na przygotowanie do szkoły przemysłowej uzupełniającej.

	W roku 1890	W roku 1891
1. Analfabetów	12	—
2. Prawie analfabetów	—	13
3. Uczniów, którzy przed wpisem do szkoły przemysłowej uzupełn. nie uczęszczali do szkoły ludowej	1	—
4. Uczniów, którzy przed wpisem uczęszczali do szkół ludowych	66	68
5. Uczniów, którzy ukończyli jedną lub więcej klas gimnazyalnych	3	3
Razem . .	82	84

VIII. Wykaz klasyfikacyi w r. 1890.

	Kurs przygotowawczy		Razem
	Oddz. I.	Oddz. II.	
Zapisało się na kurs dwumiesięcz.	35	47	82
Otrzymało postęp bardzo dobry	3	2	5
" " dobry . . .	11	31	42
" " zły	17	11	28
Nieklasyfikowanych	4	3	7
Razem	35	47	82

IX. Wykaz klasyfikacyi w r. 1891.

	Kurs przygotowawczy		Kurs przem.	Razem
	Oddz. I.	Oddz. II.	Klasa I.	
Zapisało się	23	33	28	84
Otrzymało postęp bardzo dobry .	1	2	6	9
„ „ dobry . . ,	12	24	15	51
„ „ zły	5	2	2	9
Nieklasyfikowanych	5	5	5	15
Razem . .	23	33	28	84

Nieklasyfikowani, to znaczy tacy, którzy w ciągu roku zmienili miejsce pobytu, dalej chorzy, odebrani z terminu, wyzwoleni, lub tacy, którzy opuścili więcej niż 150 godzin szkolnych.

X. Wykaz frekwencyi uczniów w roku 1891.

	Kurs przygotowaw.	Kurs przemysłowy
Od 1— 10 godzin opuściło uczniów . .	5	2
„ 10— 25 „ „ „ . .	7	9
„ 25— 75 „ „ „ . .	15	9
„ 75—100 „ „ „ . .	6	2
„ 100—125 „ „ „ . .	3	1
„ 125—150 „ „ „ . .	4	—
„ 150—175 „ „ „ . .	3	—
„ 175—200 „ „ „ . .	1	—
Nad 200 „ „ „ . .	2	—

Liczba godzin szkolnych wynosiła w roku szkolnym 1890/91 godzin 300.

XI. Rozkład i plan nauki.

A) W r. 1890.

Podczas dwumiesięcznego kursu próbnego w czasie od 22 kwietnia do 22 czerwca 1890 nauka miała cechę przy-

gotowawczą i dążyła głównie do przygotowania uczniów na rok następny, a zwłaszcza tych, którzy na rok 1890/91 zapisani być mieli na kurs przemysłowy. Główny nacisk kładziono na naukę rysunku. Nauka obejmowała w każdym z oddziałów przygotowawczych:

1. Religii	po 1 godz. tygodniowo
2. Polskiego	„ 3 „ „
3. Rachunków	„ 2 „ „
4. Rysunków	„ 3 „ „
Razem . .	po 9 godz. tygodniowo

Nauka odbywała się codziennie z wyjątkiem sobót; w dni powszednie między 7 a 9 wieczór, w niedzielę między $9^1/_2$ a $11^1/_2$ rano.

Uczniowie nie płacili nic za naukę ani za przybory naukowe.

B) W r. 1891.

	Kurs przygotowawczy		Kurs przemysł.
	Oddział I.	Oddział II.	I. Klasa
Religia . . . . godz.	1	1	1
Język polski . . . . „	3	3	2
Rysunki . . . . „	3	3	3
Rachunki . . . . „	2	2	2
Stylistyka przemysłowa . „	—	—	1
Razem tygodn. godz.	9	9	9

Czas jak w roku 1890. Szkoła dawała i tego roku wszystkim uczniom wszystkie przybory naukowe, a więc: pióra, ołówki, kałamarze, gumę do rysunków, papier, zeszyty i t. d.

W r. 1891 zastosowano się co do planu nauki, zupełnie do instrukcyi „Zasad organizacyi szkół przemysłowych i statutu normalnego", a mianowicie wzięto z poszczególnych przedmiotów na obu kursach:

Religia. W obu oddziałach kursu przygotowawczego: Obowiązki ucznia-rzemieślnika w domu, kościele i szkole. Wskazówki jak dzień przeżyć należy. Rozbierano: Ojcze nasz, Zdrowaś Marya, Wierzę i Dekalog w zastosowaniu do

życia codziennego terminatora katolika. Przygotowanie do spowiedzi. I. klasa kursu przemysłowego: Jak wyżej, nadto rozbierano szczegółowo pacierz, zawsze mając na oku codzienne życie rzemieślnika katolika. O sakramentach św. w ogólności, a Pokuty i Ołtarza w szczególności. Historya biblijna w zarysie. Z powodu zapowiedzianej wizyty ks. biskupa, było przygotowanie do Bierzmowania.

Rysunki. Kurs przygotowawczy: Pojęcia linii pionowej, poziomej i ukośnej; pojęcia równoległości, prostopadłości (kąta prostego); symetryczności linii i kątów; poznanie czworoboków, rozwijanie form na tle kwadratu; formy krzyżowe i gwiazdowe w kwadracie; formy umiarowego ośmioboku i jego kombinacye; trójkąt równoboczny i rozwijanie różnych kształtów na tle jego. — Kurs przemysłowy: Powtórzenie przedmiotu z poprzedniego kursu z zastosowaniem cieniowania poziomego i pionowego; kombinacye trójkątów równobocznych i wynikające z nich kształty gwiazdowe i liściowe; umiarowy sześciobok i wynikające z niego kształty gwiazd, liści i rozet; koło i rozwijające się na tle jego formy; rozety krzywolinijne w kwadracie i ośmioboku, w trójkącie i sześcioboku, w umiarowym pięcioboku.

Rysunki geometryczne. Objaśnienie kątów, trójkątów, czworoboków, pięcioboków, sześcio- i ośmioboków. Pojęcie koła i linij w kole. Wzory Rottera służyły tu i tam za podstawę.

Język polski. Kurs przygotowawczy oddział niższy: Nauka czytania na podstawie pisania. Później czytanie łatwiejszych ustępów z czytanki (część pierwsza). Uczono pisać małe i wielkie litery z uwzględnieniem różnych tematów. — Oddział wyższy: Czytanie, objaśnianie, rozbieranie gramatyczne i opowiadanie różnych ustępów z czytanki dla szkół przemysłowych, przyczem uwzględniano historyą polską, geografią i nauki przyrodnicze. Od czasu do czasu zadania. — Kurs przemysłowy: Przerobiono całą czytankę (część pierwszą), ze szczególnem uwzględnieniem rękodzieł, przemysłu domowego i fabrycznego; technologii i nauk przyrodniczych; historyi i geografii, szczególniej zaś monarchii austryacko-węgierskiej i Galicyi. Nadto 8 ćwiczeń pisemnych, przy których przerabiano gramatykę (szczególniej ortografią), lub powtarzano materyał przerabiany przy czytaniu.

Rachunki. Kurs przygotowawczy. W oddziale niższym: Cztery działania rachunków w zakresie liczb od 1 do 100 pamięciowo i pisemnie. — Oddział wyższy: System dziesiętny, miary, monety i wagi metryczne. Cztery działania

w zakresie liczb do 1000. Działanie liczbami wieloimiennymi i ułamkami dziesiętnymi. Podzielność liczb. Rachunek wnioskowania pojedynczy, tudzież ułamkami dziesiętnymi. — Kurs przemysłowy: Cztery działania liczbami całkowitymi, ułamkami dziesiętnymi i zwyczajnymi; reguła trzech pojedyncza i złożona; praktyka włoska, reguła łańcuchowa; reguła spółki; reguła mieszaniny, rachunek procentowy. Z geometryi wzięto obliczanie powierzchni płaszczyzn i objętości brył z ciągłem zastosowaniem do potrzeb rzemieślniczych. Przerobiono wszystkie odpowiednie przykłady z książki szkolnej „Rachunki dla przemysłowców“.

Stylistyka przemysłowa. Kurs przemysłowy. Obznajmiano uczniów z układaniem, kształtem i treścią oraz prawnemi wymaganiami tych pism, które sobie rzemieślnik bez pomocy publicznego doradcy (adwokata lub notaryusza) ułożyć może i powinien. Przerobiono więc ogłoszenia, uwiadomienia, okólniki, listy w sprawie zakupna, sprzedaży i zamówienia towarów, oferty, pisma polecające, kwity, świadectwa.

XII. Karność i obyczaje młodzieży szkolnej.

Początkowo częste były zażalenia nauczycieli i publiczności na niesforność uczniów, tak że Magistrat posełał służbę policyjną dla dozorowania uczniów przy zgromadzaniu się w szkole i wychodzeniu ze szkoły.

W ciągu roku jednak postęp pod względem karności i obyczajności uczniów był widoczny.

Młodzież szkolna w ubiegłym roku szkolnym przystępowała trzy razy do spowiedzi i komunii św.

XIII. Klasyfikacya uczniów
szkoły przemysłowej w Bochni w roku 1891.

Kurs przygotowawczy. Oddział niższy 23 uczniów.

1. Cieślik Antoni.
2. Juszczyk Marcin.
3. Korbut Wincenty.
4. Litman Feiwel.
5. Łosik Józef.
6. Romański Józef.
7 Hirschberger Abraham.
8. Neumann Rubin.
9. Michałkiewicz Piotr.
10. Tabor Karol.
11. Piekarz Stan. z odzn.
12. Urbański Franciszek.
13. Osika Wojciech.

Postęp zły miało 5 uczniów, nieklasyfikowanych 5.

Oddział wyższy, 33 uczniów.

1. Bugajski Józef.
2. Chamuda Alexy z odzn.
3. Cieślik Stanisław.
4. Filipek Walenty.
5. Florczyk Tomasz.
6. Florek Ludwik.
7. Gottlieb Pinkas.
8. Jabłoński Stanisław.
9. Janikowski Karol.
10. Kołodziej Piotr.
11. Krakowczak Feliks.
12. Koterbski Kazimierz.
13. Litwinek Jędrzej
14. Michalik Ludwik.
15. Młyński Walenty.
16. Osika Franc. z odzn.
17. Pawulski Jan.
18. Piwowarczyk Stanisław.
19. Płonka Aleksander.
20. Płonka Karol.
21. Skórnog Jan.
22. Spiel Józef.
23. Stachowicz Ludwik.
24. Zabijak Michał.
25. Żabczyński Stanisław.
26. Pflaumenhaft Pinkas.

Postęp zły miało 2 uczniów, nieklasyfikowanych 5.

Kurs przemysłowy, I. klasa uczniów 28.

1. Adamski Józef.
2. Bielecki Jan.
3. Erhard Franc. z odzn.
4. Ertelt Franciszek.
5. Foigt Kazimierz.
6. Jaszczyński Łukasz.
7. Karaś Antoni.
8. Kicia Antoni.
9. Makuchowski Stanisław.
10. Maroszek Józef.
11. Molecki Jan z odzn.
12. Pawulski Jan z odzn.
13. Pawulski Ignacy.
14. Plebanek Franciszek.
15. Polek Jan.
16. Rzepecki Jan z odzn.
17. Rynczarski Mikołaj.
18. Sławikowski Jęd. z odzn.
19. Swider Jan.
20. Sowa Juliusz.
21. Wojtanowicz J. z odzn.

Postęp zły miało 2 uczniów, nieklasyfikowanych 5.

Nagrody otrzymali:

W książeczkach Kasy oszczędności m. Bochni po 5 złr. w. a.

1. Osika Franciszek, 2. Molecki Jan, 3. Pawulski Jan, 4. Rzepecki Jan, 5. Sławikowski Jędrzej, 6. Wojtanowicz Józef.

W książkach do czytania.

1. Chamuda Aleksander, 2. Piekarz Stanisław, 3. Pawulski Jan, 4. Pflaumenhaft Pinkas, 5. Florczyk Tomasz, 6. Michałkiewicz Piotr, 7. Młyński Walenty, 8. Korbut Wincenty, 9. Erhard Franciszek, 10. Plebanek Franciszek, 11. Pawulski Ignacy, 12. Foigt Kazimierz, 13. Karaś Antoni.

XIV. Inwentarz szkoły.

1. Metodyczne wzory rysunkowe I. Rottera, 5 egz.
2. Dwie wielkie błyskawiczne lampy wiszące.
3. Tabliczek łupk. do ćwiczeń rachunkowych, 40 sztuk.
4. Czytanek, (pierwsza książka polska dla szkół przemysłowych po 40 ct.), sztuk 40.
5. Nauka prowadzenia ksiąg i korespondencyi przemysłowej 1 egz.
6. Nauka rachunków dla przemysłowców, 30 egz.

W resztę potrzeb ma szkołę przemysłową zaopatrzyć Komisya krajowa, która posiada na ten cel 300 złr. przyznanych na rok 1891.

XV. STATUT

szkoły przemysłowej uzupełniającej w Bochni.

Cel szkoły.

§. 1. Celem szkoły przemysłowej uzupełniającej w Bochni jest udzielenie uczniom i pomocnikom, pracującym w zawodzie przemysłowym takich wiadomości teoretycznych, i o ile możności praktycznych, które im są potrzebne do korzystnego wykonania swego zawodu.

Skład szkoły.

§. 2. Szkoła składa się z kursu przygotowawczego o jednej klasie, która może być podzieloną na (2) dwa oddziały, i z kursu przemysłowego o dwu klasach, i jest połączoną ze szkołą ludową w Bochni, w której lokalnościach odbywa się nauka.

Rozkład nauki określa plan lekcyjny, zatwierdzony przez c. k. Ministerstwo oświaty i Wydział krajowy.

Utrzymanie szkoły.

§. 3. Do utrzymania szkoły przyczynia się:

a) c. k. Ministerstwo oświaty;
b) fundusz krajowy;
c) gmina Bochnia.

Wszelkie dochody przeznaczone do szkoły, wpływają do jej funduszu.

Wydział szkolny.

§. 4. Nadzór miejscowy i Zarząd ekonomiczny szkoły sprawuje Wydział szkolny, składający się z burmistrza, dwu delegatów rady gminnej, jednego delegata c. k. Ministerstwa oświaty, jednego delegata Wydziału krajowego, kierownika szkoły i po jednym delegacie Zarządu każdego z tych funduszów, które przyczyniają się do utrzymania szkoły datkiem, wynoszącym przynajmniej 100 zł. rocznie. Burmistrz jest przewodniczącym wydziału szkolnego, który wybiera ze swego grona zastępcę przewodniczącego i skarbnika. Członkowie wydziału szkolnego sprawują swój urząd bezpłatnie przez 3 lata; po upływie tego czasu mogą być ponownie wybrani.

§. 5. Wydział szkolny odbywa posiedzenie zwyczajne raz na miesiąc; posiedzenia nadzwyczajne zwołuje przewodniczący na żądanie dwu członków Wydziału. Do prawomocności uchwały potrzebną jest obecność większości członków Wydziału i większość bezwzględna obecnych. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

§. 6. Wydział szkolny zarządza funduszami szkoły; przedstawia corocznie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych projekt budżetu, a przy końcu roku kalendarzowego udokumentowane zamknięcie rachunków; na wniosek grona nauczycieli asygnuje wydatki na utrzymanie i uzupełnienie środków naukowych. Z subwencyi c. k. Ministerstwa oświaty składa temuż Ministerstwu osobny rachunek przy końcu roku kalendarzowego.

Każdy członek Wydziału szkolnego przyjmuje na siebie obowiązek przekonywania się w sposób odpowiedni o pilności i karności uczniów, tudzież o stanie lokalności, urządzeń i środków naukowych szkoły. Na wszelkie spostrzeżone usterki należy po skończonej nauce zwrócić uwagę kierownika szkoły w nieobecności uczniów, a gdyby kierownik nie mógł sam usunąć tych usterek, należy je przedstawić Wydziałowi szkolnemu. Członkowie Wydziału nie wpływają bezpośrednio ani na sposób udzielania nauki, ani na karność szkolną.

Kierownik.

§. 7. Kierownictwem szkoły pod względem pedagogicznym i dydaktycznym zajmuje się kierownik, którego na wniosek Wydziału szkolnego mianuje i oddala Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Ministerstwem oświaty. Kierownik przyjmuje uczniów, czuwa nad ich pilnością i karnością;

utrzymuje w porządku zbiory środków naukowych, do czego może używać pomocy nauczycieli; przedstawia Wydziałowi szkolnemu wnioski względem mianowania nauczycieli, tudzież w porozumieniu z gronem nauczycieli wnioski względem zakupna środków naukowych; załatwia czynności administracyjne, połączone z kierownictwem szkoły; przestrzega ścisłego wykonania planu lekcyjnego, i jest odpowiedzialny za stan szkoły pod względem pedagogicznym i dydaktycznym. Przy końcu roku szkolnego przedstawia Wydziałowi szkolnemu sprawozdanie o stanie szkoły, które Wydział szkolny ze swoją opinią przesyła Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.

Nauczyciele.

§. 8. Nauczycieli przedstawia do nominacyi Wydział szkolny na wniosek kierownika, a Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Ministerstwem Oświaty, mianuje i oddala ich na podstawie wniosku Wydziału szkolnego. Tych nauczycieli, których opłaca wyłącznie c. k. Ministerstwo Oświaty, mianuje to Ministerstwo. Kierownik i nauczyciele pobierają za swoje czynności renumeracyą z funduszu szkolnego z dołu w pewnych terminach, które Wydział szkolny ustanawia.

§. 9. Kierownik wyznacza z grona nauczycieli dla każdej klasy gospodarza, który czuwa bezpośrednio nad pilnością i karnością uczniów swojej klasy. Nauczyciele odbywają przynajmniej raz na dwa miesiące pod przewodnictwem kierownika konferencyę, na której obradują nad pilnością i karnością uczniów, nad ich postępem w naukach, nad zakupnem środków naukowych i t. p. Protokół konferencyi ma być przez kierownika przedłożony Wydziałowi szkolnemu. Sprawy, należące do zakresu działania Wydziału, załatwia Wydział; sprawy zaś, wymagające zatwierdzenia władz wyższych, przedkłada Wydział szkolny Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych. Wniosek na wykluczenie ucznia wymaga zatwierdzenia przez Wydział szkolny.

Przy końcu roku szkolnego podaje każdy nauczyciel wykaz szczegółowy materyi, która stanowiła przedmiot jego nauki. Ten wykaz ma być dołączony do sprawozdania rocznego kierownika szkoły (§. 7).

Zbiory środków naukowych.

§. 10. Wydział szkolny ma staranie o zaopatrzenie szkoły w środki naukowe i o uzupełnienie środków tych. Szkoła korzysta ze środków tego zakładu naukowego, z któ-

rym jest połączoną za poprzedniem porozumieniem się z zarządem tegoż zakładu. Wszystkie środki naukowe mają być zapisane do inwentarza szkoły; środki, zakupione z subwencyi c. k. Ministerstwa Oświaty, należy zapisywać jako własność tegoż Ministerstwa.

Przyjmowanie uczniów.

§. 11. Przyjmowanie uczniów odbywa się między 1 a 15 września każdego roku. W czasie późniejszym można tylko takich uczniów przyjmować, którzy udowodnią, że są należycie przygotowani do korzystania z dalszego ciągu nauki.

Warunki przyjęcia.

§. 12. Na kurs przemysłowy będą przyjęci tacy uczniowie, którzy ukończyli szkołę pospolitą z dobrym postępem, lub złożyli egzamin wstępny, tej szkole odpowiadający. Uczniowie, którzy nie posiadają odpowiednich wiadomości, będą przyjęci na kurs przygotowawczy.

Obowiązek uczęszczania do szkoły.

§. 13. Według §. 75 *a)* i §. 100 ustawy z dnia 8 marca 1885, zmieniającej i uzupełniającej ustawę przemysłową (Dz. u. p. L. 22) każdy przedsiębiorca przemysłowy (majster) w Bochni ma obowiązek pozostawić robotnikom przemysłowym aż do ukończenia 18 lat życia, czas potrzebny do uczęszczania do szkoły przemysłowej uzupełniającej, tudzież nadzorować ich uczęszczanie do szkoły. Majster postępujący wbrew tym przepisom, podlega według §. 133 *a)* ustawy przemysłowej karze od 10—400 zł.

Każdy uczeń jest obowiązany uczęszczać regularnie na naukę według przepisów planu lekcyjnego, zachowywać się przyzwoicie, szanować urządzenia szkolne i środki naukowe i stosować się do postanowień władzy szkolnej. Przepisy szczegółowe dla uczniów i kary za ich przekroczenia zawiera osobny regulamin szkolny, wypracowany przez grono nauczycieli, i zatwierdzony przez Wydział szkolny.

Kontrola pilności uczniów.

§. 14. Kierownik szkoły uwiadamia majstrów w sposób odpowiedni o pilności uczniów i podaje do wiadomości Wydziału szkolnego tych uczniów, którzy naukę zaniedbują. Wydział szkolny wzywa majstrów ustnie lub pisemnie, aby zniewalali uczniów do pilnego uczęszczania do szkoły. Gdyby te wezwania nie skutkowały, natenczas Wydział szkolny do-

nosi o tem Władzy przemysłowej, aby wdrożyła postępowanie według przepisów ustawy.

Opłaty uczniów.

§. 15. Nauka w kursie przygotowawczym i w kursie przemysłowym jest bezpłatna.

Czas nauki.

§. 16. Nauka rozpoczyna się 15 września i trwa do 15 maja roku następnego. Nauka odbywa się w dniach i godzinach następujących:

Codziennie między godziną 7 a 9 wieczór, a w dniach niedzielnych od $9\frac{1}{2}$—$11\frac{1}{2}$ rano. Razem godzin 9 tygodniowo.

Popis publiczny.

§. 17. Między 15 a 30 maja każdego roku odbywa się popis publiczny uczniów w obec Wydziału szkolnego, reprezentantów władz i przemysłowców miejscowych. O popisie odbyć się mającym należy zawiadomić Komisyą krajową dla spraw przemysłowych.

Podczas popisu odbywa się wystawa prac pisemnych, rysunków i t. p. wszystkich uczniów.

Świadectwa.

§. 18. Przy końcu roku szkolnego otrzymuje każdy uczeń wykaz swego zachowania się i pilności, tudzież swego postępu w każdym poszczególnym przedmiocie nauki. Po ukończeniu nauki otrzymuje każdy uczeń świadectwo skończonej nauki uzupełniającej.

Zmiana statutu lub planu nauki.

§. 19. Każda zmiana tego statutu lub planu lekcyjnego wymaga zatwierdzenia c. k. Ministerstwa oświaty i Wydziału krajowego.

XVI. Zakończenie.

Wydział szkolny odbywa posiedzenia, z których protokół prowadzi kierownik szkoły. Kasę i rachunki funduszu szkolnego prowadzi Magistrat m. Bochni. W ciągu roku szkolnego odbywał częste wizytacye przewodniczący Wydziału szkolnego. W roku bieżącym wizytował specyalnie szkołę także delegat Komisyi krajowej JW. rektor dr. J. Franke,

który na konferencyi Wydziału szkolnego i grona nauczycielskiego, udzielił cennych wskazówek dydaktycznych i administracyjnych, dotyczących szkoły przemysłowej.

Tak kurs próbny, jak niemniej rok szkolny bieżący zakończone były publicznymi popisami.

Ostatni popis odbył się w dniu 16 maja b. r. pod przewodnictwem burmistrza bocheńskiego i przewodniczącego Wydziału adw. dra A. L. Serafińskiego, przy licznym udziale obywateli miejskich, jako zaproszonych gości i całego grona nauczycielskiego.

Funduszu na książki i nagrody pieniężne dostarczyli: Miejska Kasa oszczędności w Bochni 15 złr., adw. dr. A. L. Serafiński 5 złr., Jakób Michnik 5 złr., prof. Henryk Machnicki 5 złr.

XVII. Ogłoszenie wpisów.

Wpisy uczniów do uzupełniającej szkoły przemysłowej bocheńskiej odbędą się dnia 13 i 14 września b. r. od godziny 5 do 8 popołudniu w sali szkoły ludowej żeńskiej w Bochni, o czem zawiadamiamy wszystkich P. T. Pracodawców i Przedsiębiorców przemysłowych i zapraszamy, by postarali się niezawodnie o przyjęcie do pomienionej szkoły swoich terminatorów i pomocników.

W Bochni dnia 31 maja 1891.

Kierownik szkoły:
Prof. Henryk Machnicki.

Przewodniczący Wydziału szkolnego:
Dr. A. L. Serafiński.

